

Op zoek naar succesfactoren

Een voorlopige lijst

Hoe kunnen we het onderwijs nog zo verbeteren dat zoveel mogelijk cursisten vooruitgaan - flink vooruitgaan - en een zo hoog mogelijk taalniveau bereiken? In het

DELTAPLAN INBURGERING werd aangekondigd dat er onderzoek zal worden gedaan ten behoeve van de kwaliteit van inburgeringstrajecten.

Het doel van die aangekondigde onderzoeken is de factoren vast te stellen die leersucces bij Nt2-verwerving sterk bepalen. En vervolgens om vast te stellen hoe lang cursisten erover doen om een voor hen passend taalniveau te bereiken als zij onderwijs volgen waarin die factoren zijn 'toegepast'.

Cito voert in opdracht van het ministerie van VROM de zogenaamde 'eerste fase' van het onderzoek uit.

Hierin worden potentiële succesfactoren geïnventariseerd.

Bovendien wordt een advies opgesteld over de wijze waarop onderzoeken rond deze succesfactoren en de leerlast opgezet zouden kunnen worden. Een verslag van Kaatje Dalderop en Elwine Halewijn.

De centrale vraag die we gesteld hebben is dus: welke door het onderwijs te beïnvloeden factoren bepalen nu het succes van taalverwerving? Wat weten we uit de literatuur en wat merken we in de praktijk van het onderwijs?

Om te beginnen heeft Cito internationale en nationale onderzoeksliteratuur geraadpleegd om te inventariseren welke factoren 'bewezen' zijn en hoe groot hun invloed op het leersucces is. Ook zijn er veronderstelde succesfactoren gehaald uit visieteksten, zoals de visietekst inburgering. Het gaat hier dan vanzelfsprekend altijd over factoren die beïnvloedbaar zijn, dus niet om kenmerken als geslacht, leeftijd, opleidingsachtergrond, aantal talen dat iemand beheerst enz.

Deze exercitie leverde een lijst op van factoren die in ieder geval lijken bij te dragen aan succes:

- Binding aan de context (authentiek materiaal, dunne scheidslijn tussen leersituatie en doelsituatie)
- Doelgerichte aanpak
- Kleine stappen zichtbaar maken (regelmatig assessments, portfolio)
- Integratie van multimedia in het onderwijs
- Docentkwaliteit
- Uitvalpreventie

Echter, bij die uit de literatuur gehaalde succesfactoren wilden we het niet laten. Immers, niet alles wat belangrijk lijkt te zijn voor het leersucces is ook onderzocht. Dus het leek van groot belang om vooral ook de experts uit de praktijk te vragen wat zij als belangrijke succesfactoren ervaren.

Voor de veldraadpleging konden docenten, ondersteuners, onderzoekers en opleiders aanwezig zijn bij de werkconferentie op 14 november of via een webenquête hun bijdrage leveren. Zodoende kon ieder die wilde informatie geven ten behoeve van de vergroting van de kwaliteit van het inburgeringsonderwijs en kon gebruik gemaakt worden van de expertise vanuit het veld voor de inventarisatie van potentiële succesfactoren. Een oproep voor deelname is op alle relevante websites geplaatst en ruim 800 mensen uit adresbestanden vanuit Cito en VROM zijn direct aangeschreven. Uiteindelijk zijn er ruim 100 mensen bij de veldraadpleging betrokken geraakt.

Met z'n allen kwaliteitsfactoren bepalen, hoe is dat in zijn werk gegaan? De deelnemers kregen vooraf het verzoek minstens drie tot vijf factoren te noemen die volgens hun ervaring van grote invloed zijn op de Nt2-verwerving. Daarbij werden de cursisten onderscheiden naar opleidingsachtergrond, waardoor vier doelgroepen gedefinieerd werden: analfabeten, laagopgeleiden, middenopgeleiden en hoogopgeleiden. Aangenomen kan immers worden, dat voor bijvoorbeeld de doelgroep hoogopgeleiden niet noodzakelijkerwijze exact dezelfde factoren gelden als voor laagopgeleiden.

Tijdens de conferentie brachten in vier verschillende workshops, voor elke doelgroep één, de deelnemers hun succesfactoren in en werden de factoren bediscussieerd ('wat versta je precies onder ...?' en 'waar merk je aan dat het een succesfactor is?'). Al-

dus stelden de deelnemers gezamenlijk een workshoplijst met succesfactoren op. Vervolgens werd de eerder samengestelde lijst met uit onderzoeksliteratuur en visieteksten samengestelde succesfactoren uitgedeeld en bekeken of die lijst belangrijke, nog niet tijdens de workshop genoemde factoren toevoegde. Deze werden dan toegevoegd aan de 'workshoplijst'.

De laatste stap in de workshop was het prioriteren van de succesfactoren in de workshoplijst. Doel hiervan was om boven tafel te krijgen wat volgens de aanwezigen de meest veelbelovende factoren zijn voor succes die daarom met voorrang nader onderzocht zouden moeten worden in de op te zetten onderzoeken. Aldus ontstonden er vier lijsten - één per doelgroep - met de twaalf belangrijkste succesfactoren om te onderzoeken. Alhoewel nog niets met zekerheid is te zeggen over de uiteindelijke opzet van de onderzoeken, ligt het geheel in de bedoeling van het ministerie van VROM bij de onderzoeken in ieder geval uit te gaan van deze vier onderscheiden doelgroepen.

Topfactoren

Op de datum van de deadline van dit nummer was de verwerking van de workshops nog niet gereed. Maar wat is er alvast over te zeggen? Hieronder de voorlopige topfactoren uit de workshops.

Taalcontact

In alle workshops was taalcontact (in de vorm van buitenschoolse opdrachten, stage, taalmaatje) een van de hooggeprioriteerde succesfactoren.

Ook werd in alle workshops portfolio genoemd als succesfactor. In sommige workshops werd het portfolio ook bij uitstek gezien als een instrument dat taalcontact bevordert.

Docentcompetenties

In alle workshops werden de competenties van de docent genoemd als een van de belangrijkste sleutels tot succes van leerders. In sommige workshops werd benadrukt dat de docent een Nt2-opleiding of het certificaat Competent Nt2-docent dient te hebben.

Maatwerk

In alle workshops met uitzondering van de workshop middenopgeleiden werd maatwerk, in combinatie met een goede intake en een helder uitstroomperspectief, gezien als een belangrijke sleutel tot succes.

Motivatie

In de workshop laagopgeleiden en middenopgeleiden werden activiteiten die bijdragen aan motivatie, inclusief een goede sfeer in de klas, gezien als een zeer belangrijke succesfactor. Bij Alfa werd de factor in het geheel niet genoemd. Sommige deelnemers aan de workshops laagopgeleiden gaven aan dat het door het verplichte karakter van inburgering extra moeilijk is om deelnemers te motiveren. Misschien dat door verschillen in wet- en regelgeving het motivatieprobleem bij Alfa minder speelt.

Reflectie en leren leren

De workshop Alfa benadrukte ook de waarde van het portfolio in de context van leren leren. Deelnemers aan de workshop hoogopgeleiden vonden het krijgen van feedback op afzonderlijke producten een belangrijke kwaliteit van het portfolio. Deelnemers aan de workshop middenopgeleiden kenden aan het leren reflecteren een hoge prioriteit toe maar legden niet direct een verband met portfolio.

Materiaal en faciliteiten

In alle workshops werd de beschikbaarheid van goed materiaal (ook voor zelfstudie) en goede faciliteiten gezien als een belangrijke voorwaarde voor leersucces.

Zelfverantwoordelijkheid/docent-onafhankelijkheid

In alle workshops met uitzondering van de workshop middenopgeleiden, zagen de deelnemers het bevorderen van zelfverantwoordelijk leren als een belangrijke voorwaarde voor succes.

Doelgerichte en gestructureerde aanpak

De deelnemers aan de workshops Alfa en middenopgeleiden waren het erover eens dat veel waarde moet worden gehecht aan een gestructureerde aanpak.

Aandacht voor vorm

De workshops laag- en hoogopgeleiden noemden aandacht voor de vorm als een belangrijke bijdrage aan succes, al kwam deze factor in beide workshops op de 12de en laatste plaats van de prioriteitenlijst.

Hoe nu verder?

Hoe nu verder? Zoals gezegd zal Cito de uitkomsten van literatuuronderzoek en veldraadpleging verwerken tot - zo nodig per doelgroep onderscheiden - succesfactoren en een advies over hoe deze factoren het beste te onderzoeken zijn.

Op de website van het ministerie van VROM is een onderdeel gereserveerd voor het Deltaplan Inburgering, Leerlastonderzoeken. Op die website zullen de 'definitieve' succesfactoren per doelgroep te vinden zijn, als ook informatie over de vervolgonderzoeken en activiteiten die vanuit VROM rond de succesfactoren georganiseerd zullen worden. Naar de juiste pagina van de website is het helaas wel even flink doorklikken (www.vrom.nl, via het tabblad 'onderwerpen' klikken op 'integratie en inburgering' en vandaar verder.)

Bovendien zal in het volgende nummer van Les het tweede deel van dit artikel over Leerlast worden opgenomen, met daarin de 'definitieve' lijst succesfactoren. Ook hopen we dat het dan al mogelijk is aan te geven op welke wijze het ministerie van VROM de verdere onderzoeken zal uitvoeren.

Kaatje Dalderop
Elwine Halewijn

Kaatje Dalderop is senior adviseur bij Cito, Elwine Halewijn beleidsmedewerker Nt2 bij het Ministerie van VROM